

NOVOMLÝNSKÁ VODÁRENSKÁ VĚŽ A JEJÍ STAVITEL JAN DECAPAULI

RADKA TIBITANZLOVÁ

Novomlýnská vodárenská věž tvoří jednu z nejnápadnějších dominant nábřeží Ludvíka Svobody a dodnes ji lze spatřit v její barokní podobě. Budova za ni vděčí svému staviteli, jehož jméno, stejně jako podrobnější okolnosti vzniku stavby nebyly dosud známy. Na základě komparace několika pramenů a smlouvy editované v příloze lze nyní rekonstruovat průběh celého stavebního podniku.

NOVOMLÝNSKÁ WATER TOWER AND ITS BUILDER JAN DECAPAULI

The Novomlýnská Water Tower forms one of the most striking landmarks of the Ludvík Svoboda riverfront and it can be seen today in its Baroque appearance. The building behind it is the credit of its builder, whose name, just like the more detailed circumstances of the construction, were not yet known. Based on a comparison of several sources and contracts edited in the annex, the course of the entire construction company can now be reconstructed.

Klíčová slova — vodárenská věž – Nové Město pražské – Petřská čtvrť – Jan Decapauli – 17. století

Key words — water tower – Prague New Town – Petřská quarter – Jan Decapauli – 17th century

Novomlýnská vodárenská věž, jinak též dolní novoměstská nebo také Petřská, dnešní čp. 827/3a (obr. 1, 2) se poněkud nezvykle nachází přibližně 100 metrů od pravého břehu řeky Vltavy, nedařleko jižního vyústění Štefáníkova mostu v místě bývalých pražských Nových mlýnů, od nichž se odvozuje její název. Nebylo tomu tak ale vždy. Původně budova stála přímo na břehu řeky a její dnešní poloha je dána historickými říčními naplaveninami a zejména regulací břehů a výstavbou náplavek, které věž postupně vzdálily Vltavě. Všechny tyto faktory ze stavby učinily jedinou pražskou historickou vodárenskou věž, která nestojí přímo u řeky. Mlýny se v těchto místech

Obr. 1. Praha 1-Nové Město, Novomlýnská vodárenská věž. Celkový pohled ze severovýchodu (foto P. Vaňous, 2007).

Obr. 2. Praha 1-Nové Město, Novomlýnská vodárenská věž. Celkový pohled z jihovýchodu (foto P. Vaňous, 2007).

nacházely prokazatelně od 14. století, kdy se podle tehdejšího majitele Bernarda Seidla z Písku nazývaly Bernáškovými. Od roku 1484 se již označovaly jako Nové Mlýny a od konce 16. století se staly součástí obecního majetku (SOUKUP 1905, 33).

V uvedeném roce 1484 je u mlýnů poprvé písemně zmíněna rovněž vodárna, která zajišťovala dodávání vody do celého dolního Nového Města pražského. Vodárenská věž je zachycena jako budova postavená ze dřeva, materiálu používaného běžně také u dalších pražských

vodárenských věží (MÁCHA/BAŠTOVÁ/FAJMON 1982, 5). Stejně jako jim se ani novomlýnské věži nevyhnuly časté požáry, jejichž příčinou bylo zejména zimní rozmrazování zamrzlého vodovodního potrubí pomocí otevřeného ohně. Právě časté požáry vedly pravděpodobně k rozhodnutí nechat vystavět novou věž, tentokrát již z kamene (BAŤKOVÁ 1998, 180).

V dubnu roku 1602 podali starší přísežní zemští mlynáři novoměstské radě zprávu o svém „vejchozu na spatření věže na nových mlejních, již velmi sešlé, kteréž se na hnaní vody potřebuje“. V posudku navrhli, aby se na tomto místě vystavěla nová kamenná vodárna. Nade dveřmi, kterými se do vodárny vcházelo, byl do mramoru vytesán latinský nápis dokládající

Obr. 3. Praha 1-Nové Město, Novomlýnská vodárenská věž. Pohled na horní patro (foto L. Bartoš, 2014).

skutečnost, že Nové Město pražské postavilo pro obecní užívání tuto věž v průběhu dvou let (SOUKUP 1905, 34). Stavba probíhala patrně pomaleji – roku 1606 ještě nebyla zcela dokončena, neboť na Sadelerově vedutě je věž obklopena lešením až ke střeše; je možné, že nebyla dosud uvedena do provozu technologie (MÁCHA/BAŠTOVÁ/FAJMON 1982, 5). Pozdně renesanční věž byla bohatě zdobená a v horní části opatřená vyhlídkovou terasou, tzv. luthausem, v němž bylo 12 oken a malby zachycující řadu českých panovníků od Přemysla Otakara I. po Rudolfa II. Věž byla údajně „ze všech pražských vodáren nejvyšší a nejnákladnější“ (SOUKUP 1905, 35). Popisovanou podobu známe díky dvěma kresbám, které v roce 1635 zhotovil Václav Hollar (WIRTH 1932, obr. 28 a 29).

V roce 1648 utrhla věž vážné rány během švédského ostřelování, kdy se stala jedním z terčů nepřátelského vojska, které se snažilo ze strategických důvodů připravit novoměstské měšťany o zásobování vodou. Následujícího roku byl pořízen nový vodní stroj a v roce 1650 proběhla celková oprava (MÁCHA/BAŠTOVÁ/FAJMON 1982, 6). Zanedlouho po obnově přišla další pohroma v podobě velké povodně, která zapříčinila definitivní zánik věže. Co se stalo počátkem února roku 1655 popisuje dobová zpráva, podle níž se věž nejprve natrhla „původem veliké povodně a ledového štukoví, též velikého dříví a kládí. A potom na dvě roztrhla, díl jeden na tu stranu, kde je prkenná pila, druhý pak do vody k Letné patřící padl a se ssul, takže z toho rozkošného stavení v malém okamžení hromada rumu nepřiliš velká s podivením všech na to se dívajících se spatřovala“ (JÁSEK 1997, 57). Prakticky bezprostředně po povodni bylo rozhodnuto o stavbě nové věže, kterou měla na své náklady zřídit novoměstská obec. Císař Ferdinand III. jí za tímto účelem poskytl slevu na dani ve výši 9000 zlatých (SOUKUP 1905, 36).

Jednání o stavbě nové věže probíhala od května roku 1655, kdy novoměstští radní požádali své kolegy ze Starého Města pražského, aby z pozice nadřízeného orgánu pověřili představené

mlynářského cechu asistencí při obhlídce stavu věže novoměstskými šestipanskými úředníky a aby posoudili škody na „vodárně do gruntu zvrácené skrze nenadálé rozvodnění řek a potokův k městům pražským se sbíhajících v velikém zveřejšení vody s násilnou prudkostí...“¹

Staroměstští konšelé tak učinili několik dní po obdržení žádosti. Na počátku června pak cechovní písař zapsal do mlynářských knih zprávu o vejchozu, který společně podnikli mlynáři a zaměstnanci šestipanského úřadu. V jejich posudku mimo jiné zaznělo: „Co se vodárny dotýče, zda-li by tu, kde předešle vodárna stála, pro stroj nětco se vystavěti mohlo. Uznáváme za dobrý, pokudž gruntem pohnuto není, že tu z tý strany k nový mlejnci zase stroj přistrojiti se může. Ale však není potřeby, aby tak jako předešle rozšířena byla, toliko dosti 7 loket zšíři a zdýli po vodě dolů, tak jako grunt od věže ukazuje, zvejší osmi nebo 9 loket. Než prospěšnější fedruňk vodou na ten čas mohl by stroj v přední mlejnci připraven býti a k témuž jedno kolo mlejnský potřebovati by se muselo, odkudž voda cukem nyní hnáti by se mohla.“² Proč se ke stavbě nakonec přistoupilo až o tři roky později, není jasné. V dubnu roku 1658 podali mlynáři zprávu o svém dalším vejchozu do těchto míst, tentokrát už kvůli stavbě nové věže.³

Tato zpráva již zmiňuje stavitele věže, byť pouze obecně jako pana paumistra.⁴ Jméno Jana Decapauliho se pak objevuje až v samotné smlouvě, uzavřené se zástupci novoměstské obce dne 21. 5. 1658.⁵ Decapauli pojal barokní věž jako dva soustředné kvádry, mezi kterými stoupalo levotočivé

Obr. 4. Praha 1-Nové Město, Novomlýnská vodárenská věž. Hlavní vstup (foto L. Bartoš, 2014).

schodiště z dubového dřeva. Jednalo se o jednoduchý utilitární objekt (BAŤKOVÁ 1998, 180). Při stavbě se měly zčásti využít pozůstatky věže předchozí. Smlouva tak popisuje mezi stavebním materiálem, který měl stavitel k dispozici „...všechn kámen, jak od quadrštyků, tak i drobný, co ho pak na obci, tak Mlýních Nových po předešlé vodárně před rukama jest...“⁶ Zvenku měla být věž od základů až ke střeše, která je stanového tvaru s námětky, zhotovena z tesaného kamene. Stavba má čtvercový půdorys a šest pater, původně vyznačených profilovanými kordonovými římsami, které jsou dnes zcela osekány; zůstaly jen zbytky na jižním průčelí (obr. 2). V každém patře je umístěno jedno obdélné okno, v nejvyšším patře pak tři vyšší polokruhově zakončená okna, všechna s vnějším pískovcovým ostěním (obr. 3). Portál vstupních dveří (obr. 4) byl zhotoven z červeného, s největší pravděpodobností sliveneckého mramoru, zatímco ostatní portály měly být vytesány z pískovce dováženého z Kamenných Žehrovic a okenní šambrány z pískovce pocházejícího z hloubětínského kamenolomu.⁷ Podobně ostatně využil žehrovický pískovec

1 AHMP rkp. 3018, fol. 151v. Tyto a následující informace k jednání o stavbě nové věže nebyly dosud publikovány.

2 AHMP, rkp., sign. 3018, fol. 152r.

3 AHMP rkp., sign. 3018, fol. 172r.

4 AHMP rkp., sign. 3018, fol. 172v.

5 AHMP rkp., sign. 335; fol. 226v-228v.

6 AHMP rkp., sign. 335, fol. 228r.

7 Odolný pískovec z Kamenných Žehrovic je zaznamenán jako stavební materiál v Praze již při stavbě katedrály sv. Víta nebo Karlova mostu. Hloubětínský kamenolom si v 17. století na čas od řádu křižovníků s červenou hvězdou pronajala

stavitel Karel Mělnický na konci 16. století ke stavbě Šítkovské vodárenské věže, která zásobovala vodou horní Nové Město pražské (podrobněji JÁSEK/FIALA 2004).

Novomlýnská věž měla být podle návrhu představených mlynářského cechu vysoká „od země až pod dno kotla 45 loket vejšky ... aby voda tím lepší spád jmiti mohla, nad kotlem tří loket.“ Stavitel zadání víceméně splnil a ve smlouvě stanovil celkovou výšku věže na 54 loktů, z čehož jednotlivé části věže měly mít výšku: „Ta všechna zeď s kavřincem od gruntu nad zemí až pod střechu má býti vejšky až do dna kotle 46. Nad kotel ... 3. Lusthauz ... 5 loket.“⁸

Vodní nádrž byla ve věži umístěna do nejvyššího podlaží. Středem věže procházela šachta s dřevěným potrubím. Pomocí strojového zařízení se voda čerpala z Vltavy, potrubím se vedla do kotle (nádrže), odkud klesala potrubím ve střední šachtě do přízemí a odtud se následně rozváděla po městě dalším potrubím do kašen, pivovarů i soukromých domů (MÁCHA/BAŠTOVÁ/FAJMON 1982, 27). Vnitřní šachtě (smlouva ji označuje jako „vnitřní spatium aneb světlose“) byla věnována mimořádná pozornost. Mistři mlynářského cechu ve svém posudku konšelům sdělili: „...v příčině abrisu aneb formocejchu té věže uznáváme jej dobře zformovaný býti, příčinou tou, že trouby obzvláště budou a prostředkem půjdou, kdyby se kdy která trouba protrhla, nic nebude moci voda zevnitřním zdem škoditi a zima tak prudce skrz dvojí zeď proraziti. Co se pak místa, bylo-li by pro topení zapotřebí, dotýče, uznáváme za dobrý, aby předce vejheň udělaná a sklenutá byla, když by potřeba se uznala, aby se topilo, a kdyby potřeba nebylo, bude se moci zanechat.“⁹ Z důvodů předchozích požárů, jejichž příčinou byla většinou skutečnost, že se ve věži topilo otevřeným ohněm, získala na důležitosti také otázka vytápění. Proto smlouva obsahovala následující bod, který stanovil: „Vnitřní vodárna nahoře pod lusthauzem pro uvarování nešťastné příhody ohně jako i dole vejheň, aby [v] čas potřeby topiti se mohlo, udělaná a sklenutá, jako i vydlážděná býti má.“¹⁰ Podle stavebněhistorického průzkumu se v nové věži topilo v přízemí, kde se v severozápadním koutě komory nacházel zbytek otopného systému (BERÁNEK/CHOTĚBORSKÁ 2012, 21, 64). Teplý vzduch nebo kouř stoupající z přízemí bránil zamrznutí rour, které byly umístěny v komíně, nebylo tudíž nutné manipulovat s otevřeným ohněm v jednotlivých patrech (JÁSEK 1997, 58).

K věži patřila také zděná a vydlážděná štola směřující k řece, kudy měla odcházet přebytečná voda. Se stavbou se začalo v roce 1658 a o dva roky později již nová věž stála.¹¹ Při uzavření a podpisu smlouvy byla staviteli Janu Decapaulimu rovnou vyplacena záloha 2000 zlatých.¹²

Jan (Johann, Giovanni, Gion) Decapauli (de Capauli, Decapauli, Ka-Paul) stavitel a stavební podnikatel (obr. 5), byl původem Rétoromán pocházející z města Lumbrein ve švýcarském kantonu Graubünden.¹³ Jeho kariéra se rozběhla až s příchodem do Čech. Na počátku května 1638 obdržel měšťanské právo na Novém Městě pražském, kde se usadil v Petřské čtvrti.¹⁴ Patřil do farnosti kostela sv. Petra na Poříčí, kde spolu s manželkou Alžbětou pokřtil několik dětí – syny Jana Pavla (1643)¹⁵ a Jana (1645)¹⁶ a dceru Annu Marii (1647).¹⁷ Kromě zřízení pravidelné roční fundace nechali manželé v kostele sv. Petra navíc pořídit vlastním nákladem oltář Navštívení Panny Marie a sv. Jana Křtitele, který byl vysvěcen v roce 1657.¹⁸

Zde je na místě drobná korekce – podle dosavadní literatury se měl v říjnu 1647 Decapauli oženit v malostranském kostele sv. Tomáše s Kateřinou Sedláčovou (v originále Sedlatzowa)

Obr. 5. Pečeť Jana Decapauliho na listině z roku 1669 (Archiv hlavního města Prahy, Sběrka papírových listin, sign. PPL I - 2486/3; foto M. Kracík, 2014).

novoměstská obec a využívala jej pro řadu staveb na svém území (RYBAŘÍK 2007).

8 AHMP rkp., sign. 335, fol. 227r. Kavřinec je masivní kamenná předsazená stříška nebo pásová římsa v jednotlivých patrech vodní věže; toto označení se objevuje i v souvislosti s Šítkovskou vodárenskou věží. JÁSEK/FIALA 2004, 74.

9 AHMP rkp., sign. 3018, fol. 173v.

10 AHMP rkp., sign. 335, fol. 227v.

11 Věži se dále nevyhnul velký požár pražských měst z roku 1689, jehož následky nebyly patrně nijak fatální, neboť věž byla záhy znovu uvedena do provozu. K bližší nespecifikované úpravě nebo opravě věže došlo roku 1724, jak dokládá kámen druhotně osazený v horním podlaží. V letech 1877–1878 došlo nákladem pražské obce k velké celkové přestavbě vodárny, tedy budovy s věží bezprostředně související. Během těchto přestaveb byla původní věž ponechána, ovšem vodárna, která k ní patřila, a která se nacházela na jezu, byla zbořena a vystavěna jako zcela nová budova v neorenesančním stylu. K další změně nejbližšího okolí vodárenské věže došlo ještě v letech 1916–1925, kdy se postupně bouraly Nové mlýny a nábřeží bylo regulováno zavážkami (BERÁNEK/CHOTĚBORSKÁ 2012, 6, 9).

12 AHMP rkp., sign. 335, fol. 228r.

13 O činnosti Jana Decapauliho v jeho rodném kraji neposkytuje informace ani tamní literatura, která zachycuje až výsledky jeho pražského působení (ZENDRALI 1958, 175; PFISTER 1993, 234).

14 LIVA 1935, 262; NAŇKOVÁ 2004, 102 podle AHMP rkp., sign. 559; fol. 221r.

15 AHMP matriky, Matrika narozených kostela sv. Petra na Poříčí, zápis z 21. 8. 1643, fol. 31v.

16 tamtéž, zápis z 2. 9. 1645, fol. 49r.

17 tamtéž, zápis z 29. 3. 1647, fol. 59v. Kmotry Decapauliho dětí byli pravidelně příslušníci novoměstského měšťanského patriciátu: Kryštof Pacht z Rájova, Daniel Kunštát, Jan Golč a Anna a Kateřina, členky rodiny Ježků z Rittersfeldu.

18 AHMP, matriky, Matrika zemřelých kostela sv. Petra na Poříčí, Pamětní zápisy v úvodu knihy; Pamětní farní kniha, fol. 25v–26r.

(PODLAHA 1918, 55).¹⁹ Matrika kostela sv. Petra ale jasně dosvědčuje, že manželka Jana Decapauliho Alžběta zemřela ve věku 77 let až v roce 1689.²⁰ Je pravděpodobné, že se jednalo o příbuzného našeho Jana, spíše bratra než syna. Podobnost křestních jmen, kdy jeden ze sourozenců nesl jméno Jan a druhý Jan Křtitel, nebyla nijak neobvyklá, zvláště v rodinách Italů a příbuzných národů – obdobně byla obě jména užita např. v rodině Madernů, kdy jeden z bratrů byl architekt Giovanni Battista Maderna a druhý štukatér Giovanni Maderna (TOMAN 1993, 55). Zmíněný Jan Baptista Decapauli a jeho žena Kateřina se objevují rovněž v matrice kostela sv. Petra, kde křtili dceru Marii Magdalenu v roce 1653.²¹ Další zmínky o dětech tohoto příslušníka rodiny, ani o jejich úmrtích, se v matrikách již nenacházejí. Je však možné, že po nějakou dobu bydlela tato část rodiny u Jana Decapauliho, čímž by tak logicky náležela do farnosti kostela sv. Petra.

Jan Decapauli vybudoval svůj residenční dům v Petrské čtvrti v roce 1654 spojením dvou starších objektů na nároží ulice Truhlářské a dnešního náměstí Republiky (LÍVA 1935, 262; FINKOVÁ 2006, 79). Později byl tento dům známý pod názvem U Zlatého šípů, což korespondovalo s rodovým erbem majitele (respektive části rodu Decapaul pocházející z obcí Fellers, Ruschein, Seewis, Lumbrein, St. Martin, Andest, Flims, Brigels, Disentis a Ruis), jímž byl právě zlatý šíp na černém poli.²² V tomto domě Jan Decapauli nejen bydlel, ale i pracoval – měl zde tedy patrně svou dílnu.²³ Jan Decapauli ve své dílně zaměstnával nadprůměrně vysoký počet šesti učedníků, které si jako mistr a jeden z představených novoměstského cechu zedníků a kameníků podle cechovních pramenů držel (EBELOVÁ 2001, 108). Fungování stavební firmy nebo dílny bylo v rodinách tzv. Vlachů běžnou praxí. Zmíněný člen rodu Decapauli Jan Baptista je v matrice kostela sv. Tomáše v souladu s dobovou terminologií označen jako „italus“.²⁴ Pod pojmem Vlach nebo Ital lze v této době najít jak samotné Italy, tak i další etnickou skupinu žijící v 16. století již jen v Horním a Dolním Engadinu, povodí Innu a v dalších údolích Grisonska – Rétoromány. Ti si byli vědomi své odlišnosti od Italů, především jazykové. Platilo to jistě také pro Jana Decapauliho, který na svůj náklad nechal v roce 1670 vydat v Praze u Urbana Goliassche rétorománský návod k mešní pobožnosti a o dva roky později modlitby „La pasiun de nies segner Iesu Christi primadora dels quater evangelichs“ – Utrpení Krista (KUBÍČEK 1954, 337–338).

V dílnách vlašských řemeslníků docházelo ke sdružování různých profesně propojených řemesel. Kromě tovaryšů zde často pracovali příbuzní a rodinní příslušníci mistra. Jednu z největších dílen tohoto typu provozoval Carlo Lurago a k jeho konkurentům, třebaže v menším měřítku, mohl patřit v tomto směru kromě Santina de Bossi také Jan Decapauli. Decapauliho dědicové měli plnit závazky vyplývající ze smluv uzavřených s jejich otcem – dodatek v tomto smyslu obsahuje níže editovaná smlouva („Kdyby pak Pán Bůh všemohoucí mimo nadálost jeho pana Jana Decapauli dříve dokonání tohoto díla z prostředku živých povolati ráčil, tehdy zavazuje manželku, dědice a budoucí své v tom, že oni této smlouvě, jakž se nadpisuje, zadosť učiniti povinni budou.“).²⁵ Se stavitelovými potomky bylo v tomto duchu dále jednáno např. kvůli vyrovnání za práci na kostele sv. Máří Magdalény na Malé Straně a podobně Decapauliho dědicové obdrželi doplatek ve výši 1200 zlatých za práce na klášteře milosrdných bratří na Starém Městě pražském, které jim vyplatil převor Antonín Iberer (LANCINGER/PAVLÍK 1966, 111; NAŇKOVÁ 2004, 102).

Decapauli se spolu s dílnou podílel na realizaci celé řady zajímavých či výnosných zakázek, ale převážně pracoval podle plánů jiných navrhovatelů. Na Novém Městě se tak účastnil např. výstavby kapucinského kláštera a patrně i Norbertina pod stavitelem Melchiorem Meerem (NAŇKOVÁ 2004, 102; ke stavbě Norbertina podrobněji VLČEK 1995, 47–52). Ze staroměstských zakázek lze zmínit např. zbudování kryptu pod kostelem sv. Kříže Většího, osazení oltářních mens (1650), rozšíření konventu (1651) a stavbu refektáře pro tamní cyriaky nebo účast na výstavbě areálu

19 „[října 1647] copulatus e[st] honestus juvenis Joannes Baptista de Capoll murari[us] italus cu[m] honesta virgine Catharina Sedlatzowa, testes Carolus de Bos, Joannes Krun, Gregorius Daniel, Antonius de Padre, Vitus Dittrich murari[us].“ AHMP matriky, Matrika oddaných kostela sv. Tomáše, p. 51.

20 „Dne 18. decem[br]i u s[vatého] Petra pohřbena paní Alžběta Decapolová, m[ěšťanka] N[ového] M[ěsta] P[ražského], 77 let, pohořelá u zlatého šípů.“ AHMP matriky, Matrika zemřelých kostela sv. Petra na Poříčí, fol. 24v.

21 AHMP matriky, Matrika narozených kostela sv. Petra na Poříčí, zápis z 7. 7. 1653, fol. 121v.

22 Příjmení Capaul je dodnes nejčastějším příjmením v městečku Lumbrein a okolí. K původu jména a rodové historii podrobněji CAPAUL HUNKELER 2002, 25–39.

23 Dům U Zlatého šípů byl zbořen v polovině 19. století kvůli výstavbě levého křídla kasáren na náměstí Republiky. Při archeologickém průzkumu místa v souvislosti se stavbou obchodního centra byl v roce 2009 zkoumán i odpad kamenické dílny, kterou lze snad spojovat se jménem Decapauliho (KAŠPAR 2010, 48).

24 AHMP matriky, Matrika oddaných kostela sv. Tomáše, p. 51.

25 AHMP rkp., sign. 335, fol. 228v.

milosrdných bratří u kostela sv. Šimona a Judy, která započala po roce 1648 (KOŘÁN 1968, 173). Četné jsou rovněž Decapauliho malostranské realizace – pro augustiniány u sv. Tomáše v letech 1656–1666 přestavěl klášterní pivovar a upravil konvent a v letech 1662–1664 proběhla pod jeho vedením přestavba a dostavba městského špitálu Na Prádle. Pod vedením Francesca Carattiho pracoval na Černínském paláci na Hradčanech a na kostele sv. Máří Magdaleny u malostranských dominikánů. Decapauli ovšem nepůsobil pouze na území Prahy nebo v českých městech v dnešním slova smyslu, ale i za hranicemi – podle pravidelných výplat v letech 1662–1664 lze doložit

jím realizovanou dostavbu kostela sv. Michaela v bavorském Wiesau (NAŇKOVÁ 2004, 102).

Kromě jednotlivých zakázek měl Decapauli zaručen stálý příjem díky své funkci dvorského zednického mistra nebo stavitele na Pražském hradě, kterou převzal po Melchioru Meerovi a zastával ji v letech 1649–1656/1657. Pravidelný plat mu zajišťovala rovněž pozice jednoho z pevnostních stavitelů pražského opevnění v letech 1656–1678, během

Obr. 6. Praha 1-Nové Město, čp. 1059, Na Poříčí 43, Těšnov 1. Busta Jana Decapauliho na fasádě horního patra domu do ulice Těšnov (foto P. Havlík, 2014).

nichž stavěl především vyšehradskou citadelu s Leopoldovou bránou podle návrhu Carla Luraga. Vedle práce na pražském opevnění přinášela Decapaulimu zdaleka největší příjmy zakázka na výstavbu opevnění v Chebu, kde působil ve funkci pevnostního stavitele od roku 1655 (NAŇKOVÁ 2004, 102).

Vedle své stavební činnosti se Jan Decapauli zabýval také drobnými pozemkovými a stavebními spekulacemi, zejména na území Petřské čtvrtě a v jejím okolí, kde skupoval poustky a nezastavěná místa a se ziskem je prodával movitějším zájemcům (FINKOVÁ 2006, 80).

Jan Decapauli zemřel 1. května roku 1678 ve svém novoměstském domě (THIEME/BECKER 1992, 535). Ačkoli je dnes mimo odbornou veřejnost stavitelovo jméno téměř pozapomenuto, ještě v 19. století o něm jistá povědomost existovala. Jako výmluvný důkaz tohoto tvrzení může posloužit určitá síň slávy českých stavitelů a architektů, k jejichž počtě a k uctění řemesla jako takového byl postaven novoměstský dům čp. 1059/II, Na Poříčí 43. Ve 4. patře tohoto novorenesančního nájemního domu z 90. let 19. století můžeme spatřit na průčelí obrácenému k Těšnovu na meziokenních pilířích busty významných osobností české architektury od středověku až po baroko – zde mezi Matějem Rejskem a K. Dinzenhoferem má svou bustu i Jan Decapauli (obr. 6), který tak symbolicky zůstává v pražské čtvrti, kde prožil větší část svého života (BAŤKOVÁ 1998, 559).

PŘÍLOHA²⁶

16. DUBNA 1658, STARÉ MĚSTO PRAŽSKÉ

Představení mlynářského cechu sepisují posudek týkající se novoměstské novomlýnské vodárenské věže.²⁷

Urození a stateční vladkyové, též slovnuté a mnohovzáctné poctivosti V[áše] M[ilosti] p[ane] p[urkmistře] a páni dobrotiví.

Připsání žádostivé urozených a statečných vladyk (titul) pana purkmistra a rady Nového Města pražského v příčině vykonání vejchoze na Mlejny nové obecní sub dato 11. aprilis přednešené a nám k vyřízení též žádosti s jistou dekretací V[áš] M[ilosti] odeslané, jsme přijali, dne pondělního shromáždíce se a je přečísti

26 Písemnosti byly editovány podle edičních pravidel platných pro dané historické období (ŠTOVIČEK 2002).

27 AHMP rkp., sign. 3018, fol. 172r-173r.

dadouc, k čemu patří, z něho vyrozuměli. I také hned na též Mlejny nový práci vážili a tu, co se nám od předpsaných pánův přednáseti bude, očekávali. Když potom jistý počet pánův sjiť se ráčili, jest nám skrze pana radního pana Martina Krupského přednášino, kterak času tohoto zimního zamrznutím vodárny veliký nedostatek vody mnozí z p[ánů]v souseďův pocítiti a přetrpěti musili, všelikterak na to přemejšlejíce a v své povážení vezmouce, aby na budoucí časy toho se více nepřítrefilo a takoví nedostatkové nepocházeli, celého oumyslu býti ráčí zaše v nově věž aneb vodárnu dáti vystavěti, na jaký by pak způsob stavěna býti jměla, forma nám ukázaná a tři otázky neb punkta předloženy.

Předně: kde by nejpriležitější a nejpohodlnější věž aneb vodárna, z níž by voda pohodlně v hojnosti do Nového Města pražského hnána býti mohla, při Nových mlejních začatá a vystavěná býti jměla.

Punkt druhý: jak by táž věž vysoká stavěná býti jměla.

Punkt třetí: zdali by vedle vykázaného pánům mlynářům abrisu aneb formocejchu vejheň, kdež se vobycejně v zimě topívá, pro trouby udělán a sklenut býti jměl, aneb zdali by bez něho bezpečno bylo tu vodárnu postaviti, co by za dobré p[án]ův mlynářův uznávali.

Kteréžto punkta abychom v své bedlivě povážení vezmouc, na ně dle povinností našich svou zprávu a dobré zdání učinili a na papír uvěsti dali.

I majíce my vždycky povinnosti naše na pilném pozoru a jakž rozum náš k tomu dostatčiti může, toto sprosťné zdání činíme a za dobré uznáváme.

Předně: kdež bylo doloženo, abychom místo, kde by věž neb vodárna, z níž by voda pohodlně do Nového Města hnána býti a se vystavěti mohla, vyhlídli a vyšetřili. To považujíc i bedlivě vyšetřujíc, při prostředních vratech, v tom místě, kudy nyní trouby jdou, uznáváme to místo k vystavení té věže velmi příhodné a příležitost býti, ačkoliv v tom místě spatřili sme místo písčité a skřemenité a dno dobré, zdali tak pořádně hloubě půjde, věděti se nemůže, sice p[an] paumistr za to slibuje, že tu dno dobrý jest a bezpečně na něm stavěno býti může. Ale my uznáváme, že by bezpečněji bylo, kdyby tak daleko, jak šířkost věže zakládati budou, náležitě se vykolilo.

V druhém punktu, jak by táž věž vysoká stavěná býti jměla. Uznáváme za dobrý, aby od země až pod dno kotla 45 loket vejšky bylo a voda tím lepší spád jmiti mohla, nad kotlem tři loket, jestli pak co víceji a vejšeji pan purkmistr a páni ráčí chtítí jmiti, to při vůli p[ana] p[urkmistra] [a] pánův zůstavujem.

Za třetí v příčině obrisu aneb formocejchu té věže uznáváme jej dobře zformovaný býti, příčinou tou, že trouby obzvláštně budou a prostředkem půjdou, kdyby se kdy která trouba protrhla, nic nebude moci voda zevnitřním zdem škoditi a zima tak prudce skrz dvojí zeď proraziti.

Co se pak místa, bylo-li by pro topení zapotřebí, dotýče, uznáváme za dobrý, aby předce vejheň udělaná a sklenutá byla, když by potřeba se uznala, aby se topilo a kdyby potřeba nebylo, bude se moci zanechatí.

Což jsme tu tak z povážení svého uznati mohli, tím V[áš] M[ilost] zpraviti nepomíjíce, milostivému přichránění V[áš] M[ilost] se poroučíme a zůstáváme.

Actum v Starém Městě pražském] 16. aprili A[nn]o 1658.

V[áš] M[ilost] k službám poslušní.

Martin starší Švagerka, Tomáš Černý, Jan Krecl, Jan Karolides,²⁸ Zdeněk Hnát, Martin mladší Švagerka, Daniel Vyšín a Jindřich Diviš, m[lynář] st[arší] pří[sežní] z[emšť] v Král[ovství] če[ském] a v městech praž[ských].

22. KVĚTNA 1658, NOVÉ MĚSTO PRAŽSKÉ

Smlouva na výstavbu nové vodárenské věže uzavřená mezi novoměstskou městskou radou a stavitelem Janem Decapaulim.²⁹

Léta Páně 1658 22. dne měsíce máje stala se smlouva celá a dokonalá mezi urozenými vladykami, slovně a mnohovzáctné uctivosti panem purkmistrem, pány staršími obecními, desítisoudci i na místě celé obce Nového Města pražského z jedné a panem Janem Decapauli, měšťténinim a baumistrem v témž Novém Městě pražském z strany druhé a to taková.

Naddotčený Jan Decapauli touto smlouvou se uvoluje a zavazuje věž aneb vodárnu při Nových mlejních z gruntu nově vystaviti, a to na způsob tento.

Předně grunt na dobrou celinu vybrati, vykopati dáti a vyzditi, kderéhožto gruntu hlubokost má býti nejméně 6 loket, pokud by pak celiny vynalezené nebylo, tehdy hlouběji že založiti se musí, z každé strany téhož hlavního gruntu délka má býti ... 16 ½ lok[et]

Druhé: tloušťka hlavního gruntu pod zemí ... 3 [loky]

Třetí: vnitř podle modele gruntu vybirání, též vyzdění má býti tloušťky ... 1 ½ lokte

Čtvrté: vnitřní zdi délka zvenku z každé strany má býti ... 3 [loky]

Páté: nad gruntem hlavní zdi do prvního obsezu tloušťka má býti ... 2 ½ [loktů]

Šesté: od prvního až do druhého obsezu též hlavní zdi tloušťka má býti ... 2 ¾ [loktů]

Sedmé: od druhého až do třetího obsezu též zdi tloušťka ... 2 ¼ [loktů]

Vosmé: od třetího až do čtvrtého obsezu tloušťky též zdi ... 2 ⅛ [loktů]

28 Není bez zajímavosti, že Jan Karolides byl příbuzným Karla Mělnického, stavitele Šítkovské vodárenské věže – k němu podrobněji JÁSEK 1997, 59.

29 AHMP rkp., sign. 335, fol. 226v–228v.

Deváté: od čtvrtého až do pátého obsezu ... 2 [lokty]

Desáté: od pátého až do šestého obsezu má býti tloušťky ... 1 ¼ [loktů]

Jedenácté: ta všechna zeď s kavřincem od gruntu nad zemí až pod střechu má býti vejšky až do dna kotle ... 46 [loktů]

Nad kotel ... 3 [lokty]

Lusthauz ... 5 [dohromady] 54 loket

Dvanácté: též všechna zeď zvenku od gruntu až pod kavřinec má býti quadrštekky vysazená.

Třinácté: pět frýzy, má býti dle učiněného modelu, jakož pak i vnitř pět podlah, trámy a prkny položených, z nichžto dolejší a hořejší má býti sklenutá a vydlážděná.

Čtrnácté: vnitřní zeď až do podlahy první má býti tloušťky ... 1 ¾ loket

Patnácté: od první až do druhé podlahy též zeď tloušťky ... 1 ¼ [loktů]

Šestnácté: od druhé až do páté podlahy má býti tloušťka ... 1 loket

Sedmnácté: vnitřní spatium aneb světlose, kde trouby mají jíti, má býti nahoře ... 5 loket

Vosmnácté: schody až nahoru šíří dvou loket sklenutý a dubovýma stupněmi osazovaný býti mají.

Devatenácté: vnitřní vodárna nahoře pod lusthauzem pro uvarování nešťastné příhody ohně jako i dole vejheň, aby [v] čas potřeby topiti se mohlo, udělaná a sklenutá, jako i vydlážděná býti má.

Dvacáté: k tomu ke všemu štolu až do řeky pro odpad zbytečný vody vybrati, vyzditi a vydlážditi má.

A to vše dle formocejcha a modelu jak od díla zednického, kamenického, tesařského, kovářského, zámečnického, truhlářského, hrnčířského a sklenářského, co zapotřebí bude od podlah, dveří, obzvláště pak dolejších železných oken, okenic, vymínice plech a makovici nad touž vodárnou, což pan purkmistr, páni mají dáti dělati a přibíti veřeje k dveřím [!] dole z mramoru a jiné z kamene žehrovcového, do oken pak z skály hloupětínské bude povinen pan Jan Decapauli dáti udělati, vápno, cihly, kámen, dříví, prkna, fošny, kleště, železné a dřevěné hřebíky, všelijaké dříví, čeládku všelijakou, instrumenta, jako i co dáleji k tomu zapotřebí bude, nic odtud nevymíňujíc, k tomu dáti a to vše dobrým, bytedlným a stálým dílem na schválení jinších mistrův na místo postaviti.

Naproti tomu pan purkmistr [a] páni jemu panu Janovi Decapauli všecken kámen jak od quadrštyků, tak i drobný, co ho pak na obci, tak Mlýních nových po předešlé vodárně před rukama jest, písek na vostrůvku, co by se mohla země srovnati, jako i aby sobě k též potřebě fošny a prkna na Mlejních nových proti obyčejný záplatě zřezati dáti mohl, povolovati a na penězích hotových z té nastalé potřeby až do sumy 11 433 z[latých], 20 krej[carů] vydati povinni budou, jakož pak ihned na takové dílo 2000 z[latých] jemu Janovi Decapaulovi na hotově odevzdáno jest, čemuž všemu že on p[an] Jan Decapauli zadosti učiniti chce, postavil jest za sebe rukojmě pana Václava Ježka z Rittersfeldu a pana Pavla Ledčanského z Popic, měšťany Nového Města pražského, kteří, nezastírajíce se ničímž, v místě radním i v kanceláři přiznali, že za něho statky svými ručí.

Kdyby pak Pán Bůh všemohoucí mimo nadálost jeho pana Jana Decapauli dříve dokonání tohoto díla z prostředku živých povolati ráčil, tehdy zavazuje manželku, dědice a budoucí své v tom, že oni této smlouvě, jakž se nadpisuje, zadosti učiniti povinni budou.

Na potvrzení toho všeho tato smlouva na dva jednostejné exempláře sepsaná, pečeti menší městskou, jako i jeho p[ana] Jana Decapauli upečetěná a rukou vlastní podepsaná a utvrzená a jedné každé straně, aby za budoucně na oučet dáváno bude, do ní zaznamenáno a vepsáno bylo, po jednom exempláři zanechaná jest. Stalo se léta a dne nahoře psaného.

PRAMENY

AHMP rkp. – Archiv hlavního města Prahy, Sběrka rukopisů, sign. 3018, Paměti pražských mlynářů IX, 1637–1681, fol. 151v–152r, 172r–173v; sign. 335, Kniha pamětní 4, Nové Město pražské, 1636–1681, fol. 226v–228v; sign. 559, Kniha měšťanských práv, Nové Město pražské, 1612–1658, fol. 221r

AHMP matriky – Archiv hlavního města Prahy, Sběrka matrik, Matrika narozených kostela sv. Petra na Poříčí, sign. PE N1O1, 1639–1658, fol. 31v, 49r, 59v, 121v; Matrika zemřelých kostela sv. Petra na Poříčí, sign. PE Z2, 1681–1711, Pamětní zápisy v úvodu knihy, nefol.; fol. 24v.; Matrika oddaných kostela sv. Tomáše, sign. TO N2O2, 1632–1649, p. 51.

Pamětní farní kniha – Rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou, Gedenkbuch der Pfarre s. Peter in der kais. König. Hauptstadt Prag begonnen im Jahre 1842, fol. 25v–26r.

LITERATURA

BAŤKOVÁ 1998 — Růžena BAŤKOVÁ ET AL.: Umělecké památky Prahy – Nové Město, Vyšehrad, Vinohrady (Praha 1). Praha 1998.

BERÁNEK/CHOTĚBORSKÁ 2012 — Jan BERÁNEK / Lucie CHOTĚBORSKÁ: Dílčí doplněk stavebněhistorického průzkumu. Praha 2012. Praha-Nové Město, Nové mlýny 827/39, Novomlýnská vodárenská věž. Uloženo: dokumentační fondy NPÚ ÚOP HMP, sign. P 203.

- CAPPAUL HUNKELER 2002 — Clara CAPPAUL HUNKELER: Die Capaul, ein altes Geschlecht des Bündner Oberlands. Familienforschung Schweiz/Généalogie suisse/Genealogia svizzera, Jahrbuch 29, Basel 2002, 25–39.
- EBELOVÁ 2001 — Ivana EBELOVÁ: Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka. Praha 2001.
- FINKOVÁ 2006 — Kateřina FINKOVÁ: Zednický mistr a stavební podnikatel Jan Decapauli. In: Opracování kamene. (=Sborník Muzea Středního Posázaví v Ratajích nad Sázavou a Archeologické společnosti při Katedře archeologie Západočeské univerzity v Plzni, sv. 3), Miroslav Kovář / Jan John (eds), Plzeň 2006, 79–83.
- JÁSEK 1997 — Jaroslav JÁSEK: Klenot města: historický vývoj pražského vodárenství. Praha 1997.
- JÁSEK/FIALA 2004 — Jaroslav JÁSEK / Michal FIALA: Štítkovská vodárna a Karel Mělnický. (=Documenta Pragensia Monographia, sv. 19), Praha 2004.
- KAŠPAR 2010 — Vojtěch KAŠPAR: Výroční zpráva za rok 2009, Archaia. Praha 2010.
- KOŘÁN 1968 — Ivo Kořán: Cyriacký klášter a chrám sv. Kříže Většího v baroku. Umění 16, 1968, 173–195.
- KUBÍČEK 1954 — Alois KUBÍČEK: Grisonští mistři v Praze. Umění 2, 1954, 337–338.
- LANCINGER/PAVLÍK 1966 — Luboš LANCINGER / Milan PAVLÍK: Kostel sv. Maří Magdaleny na Malé Straně v Praze a Francesco Caratti. Umění 14, 1966, 109–121.
- LÍVA 1935 — Václav LÍVA: Studie o Praze pobělohorské, III. Změny v domovním majetku a konfiskace. (=Sborník příspěvků k dějinám hl. města Prahy, sv. 9), Praha 1935.
- MÁCHA/BAŠTOVÁ/FAJMON 1982 — Otmar MÁCHA / Miroslava BAŠTOVÁ / Jiří FAJMON: Stavebně-historický průzkum Prahy (Vodárenská věž). Strojopis SÚRPMO, Praha 1982. Uloženo: dokumentační fondy NPÚ ÚOP HMP.
- NAŇKOVÁ 1995 — Věra NAŇKOVÁ: Grisonští řemeslníci v Čechách a na Moravě. Umění 43, 1995, 268–274.
- NAŇKOVÁ 2004 — Věra NAŇKOVÁ: heslo de Capauli. In: Pavel Vlček et al., Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha 2004, 102–103.
- PFISTER 1993 — Max PFISTER: Baumeister aus Graubünden – Wegbereiter des Barock. Die auswärtige Tätigkeit der Bündner Baumeister und Stukkateure in Süddeutschland, Österreich und Polen vom 16. bis zum 18. Jahrhundert. Chur 1993.
- PODLAHA 1918 — Antonín PODLAHA: Materiál k slovníku umělců a uměleckých řemeslníků v Čechách. Památky archeologické 30, 1918, 50–60.
- RYBAŘÍK 2007 — Václav RYBAŘÍK: Kámen v dějinách Karlova mostu v Praze. Kámen 13, 2007/2. Staženo z <<http://www.revuekamen.cz/kamen%20karluv%20most.htm>>, bez paginace [dne 20. 10. 2013].
- SOUKUP 1905 — Jiří SOUKUP: Pražské jezy, mlýny, vodárny a nábreží, 2. díl: Obrazy z pražských břehů a vod. Praha 1905.
- ŠŤOVIČEK 2002 — Ivan ŠŤOVIČEK ET AL.: Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16.–20. století pro potřeby historiografie. Praha 2002.
- THIEME/BECKER 1992 — Ulrich THIEME / Felix BECKER (eds): Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart, Bd. 5–6. München 1992.
- TOMAN 1993 — Prokop TOMAN: Nový slovník československých výtvarných umělců 2 (L–Ž). Ostrava 1993.
- VLČEK 1995 — Pavel VLČEK: Premonstrátské Norbertinum s kostelem sv. Norberta v Praze. In: Historická Olomouc 10. Milan Togner (ed.), Olomouc 1995, 47–52.
- WIRTH 1932 — Zdeněk WIRTH: Praha v obraze pěti století. Praha 1932.
- ZENDRALLI 1958 — Arnaldo ZENDRALLI: I magistri grigioni. Architetti e costruttori, scultori, stuccatori e pittori – dal 16. al 18. secolo. Poschiavo 1958.

ZUSAMMENFASSUNG

DER NEUSTÄDTER WASSERTURM IN NEUEN MÜHLEN UND SEIN BAUMEISTER JAN DECAPAULI

Der Untere Wasserturm der Prager Neustadt oder der Wasserturm im Petersviertel (Nr. Konstr. 827/3a) befindet sich heute in Entfernung etwa 100 m vom rechten Moldauufer an Stelle der verschwundenen Neuen Mühlen, von denen sich sein Name ableitet. Ein hölzernes Wasserwerk für die Wasserversorgung der ganzen Unteren Neustadt wird schon zum J. 1484 erwähnt. Die oft vorkommenden Brände führten wohl zur Entscheidung einen neuen Wasserturm, jetzt schon aus Stein bauen zu lassen, wie es die Müllermeister dem Neustädter Stadtrat 1602 entworfen haben. Der neue aus Stein gemauerte Spätrenaissance-Wasserturm war reich geschmückt und im oberen Teil mit einer Aussichtsterrasse und dem sog. Lusthaus versehen, das 12 Fenster hatte und in dem sich Bildnisse einer Reihe der Landesfürsten seit Přemysl Ottokar I. bis zum Rudolf II. befanden.

Während der schwedischen Belagerung und des Beschusses im J. 1648 erlitt der Turm schwere Schäden, denn er wurde zu einem der Ziele des feindlichen Feuers. Im nachfolgenden Jahr beschaffte man die neue Wasserpumpe und 1650 erfolgte die Gesamtinstandsetzung. Kurz danach im Februar 1655 war ein großes Hochwasser gekommen, das den definitiven Untergang des Turmes verursachte. Man entschied unmittelbar nach dem Flutende von der Erbauung eines neuen Turmes, den auf ihre Kosten die Stadtgemeinde errichten sollte. Die Verhandlungen vom Bau dauerten seit Mai 1655, wenn die Neustädter Ratsleute ein Gutachten über die Schäden einforderten, die der Turm erlitten hatte. Die angehörigen Beamten hatten den Bericht

verhältnismäßig schnell ausgearbeitet, aber man ging den Bau trotzdem erst nach weiteren drei Jahren an. Das neue Gutachten aus dem J. 1658 erwähnte schon den Baumeister, obwohl bislang nur allgemein als Herr „paumistr“. Der Name des Baumeisters Jan Decapauli erscheint allein im Vertrag, der mit den Vertretern der Neustädter Stadtgemeinde am 21. Mai 1658 abgeschlossen wurde. Decapauli entwarf den Turm in Gestalt von zwei konzentrischen viereckigen gemauerten Prismen, zwischen deren Mauern die linksgewundene Eichenholztreppe eingebaut war. Beim Bau sollten zum Teil die Reste des zerstörten Turmes ausgenutzt werden – der Vertrag beschreibt unter dem Baumaterial auch den vom vorigen Wasserwerk stammenden Stein. Der sechsstöckige Bau ist über dem quadratischen Grundriss erbaut, in allen Geschossen sind je zu einem rechteckigen Fenster, im höchsten Geschoss dann drei höhere Rundbogenfenster, alle mit äußeren Sandsteingewänden. Das Eingangsportal wurde aus dem rötlichen, wohl Sliwenetzer Marmor hergestellt, während die übrigen Portale sollen aus dem Sandstein aus Kamenné Žehrovice (Stein Žehrowitz, Bez. Kladno) und die Fenstergewände aus dem Sandstein aus den Brüchen in Hloubětín (Laupétin) gehauen worden sein. Das Wasserreservoir befand sich im höchsten Geschoss, die vertikalen Holzröhren führten im zentralen Schacht. Mittels der Maschinenpumpeinrichtung wurde das Wasser aus der Moldau gepumpt, durch die vertikalen Röhren in den Kessel (Reservoir) getrieben, wovon es durch die Rohrleitung im Mittelschacht ins Erdgeschoss sank und nachfolgend mit einer weiteren Rohrleitung in die Brunnen, Brauereien sowie auch Privathäuser weitergeleitet war. Der Bau hatte 1658 begonnen, schon zwei Jahre später der Turm stand. Bei der Vertragsunterschrift erhielt Jan Decapauli einen Vorschuss im Betrag von 2000 Gulden.

Der Baumeister Decapauli war von der Herkunft ein Rätoromane aus der schweizerischen Stadt Lumbren im Kanton Graubünden. Seine Karriere setzte erst mit seiner Ankunft nach Böhmen an. Am Anfang Mai 1638 erhielt er das Bürgerrecht in der Prager Neustadt, wo er im Petersviertel ansässig wurde. Er gehörte in den Kirchensprengel der Kirche d. hl. Petrus in Poříč, wo er mit seiner Gattin Elisabeth mehrere Kinder taufen ließ und den Altar der Maria Heimsuchung und des hl. Johannes d. T. stiftete. Jan Decapauli nahm bei der Vollziehung mehrerer interessanter oder auch lukrativer Arbeiten teil, vor allem er arbeitete jedoch nach den Plänen anderer Meister. In der Neustadt beteiligte er sich z. B. am Kapuzinerklosterbau, in der Altstadt kann die Arbeit an der Kirche d. hl. Kreuz d. Gr oder die Teilnahme beim Bau des Areals der Barmherzigen Brüder bei der Kirche d. hl. Simon und Judas erwähnt werden. In der Kleinstadt er vollzog für die Augustiner zu St. Thomas 1656–1666 den Umbau der Klosterbrauerei und Adaptierungen im Konventsgebäude und unter Leitung Francesco Carrattis arbeitete an der Kirche d. hl. Maria Magdalena. Decapauli hatte das garantierte Gehalt aus dem Titel seiner Funktion des Hofmaurermeisters oder des Baumeisters in der Prager Burg, die er 1649–1656/1657 ausgeübt hat. Die höchsten Einkünfte gewährleistete ihm der Auftrag für den Befestigungsbau in Cheb (Eger), wo er als Festungsbaumeister ab 1655 wirkte, und ferner die Position eines der Festungsbaumeister der Prager Fortifikation in Jahren 1656–1678.

Jan Decapauli schied am 1. Mai 1678 in seinem Haus in der Neustadt ab. Das Andenken seiner Person bleibt im Petersviertel bis heute – an der Fassade des Hauses Nr. Kónskr. 1059/II in der Straße Na pořiči 43 ist im 4. Stock an der Seite zu Těšnov an einem der Fensterpfeiler unter den Büsten bedeutender Persönlichkeiten der Architektur Böhmens auch die von Jan Decapauli zu finden.

Abb. 1. Prag 1-Neustadt, Neumühlen-Wasserturm. Gesamtansicht von Nordosten (Foto P. Vaňous, 2007).

Abb. 2. Prag 1-Neustadt, Neumühlen-Wasserturm. Gesamtansicht von Südosten (Foto P. Vaňous, 2007).

Abb. 3. Prag 1-Neustadt, Neumühlen-Wasserturm. Ansicht des oberen Geschosses (Foto L. Bartoš, 2014).

Abb. 4. Prag 1-Neustadt, Neumühlen-Wasserturm. Haupteingang (Foto L. Bartoš, 2014).

Abb. 5. Siegel von Jan Decapauli an einer Urkunde aus dem J. 1669 (AHMP [Archiv der Hauptstadt Prag] rkp. [Manuskripten], Sign. PPL I - 2486/3; Foto M. Kracík, 2014).

Abb. 6. Prag 1-Neustadt, Nr. Kónskr. 1059, Na pořiči 43/Těšnov 1. Büste von Jan Decapauli an der Fassade des Obergeschosses in die Straße Těšnov (Foto P. Havlík, 2014).

Übersetzung von Jindřich Noll

Text vznikl jako vedlejší výstup při práci na grantovém projektu „Pražští malíři v letech 1640–1680 v tvůrčím dialogu a soutěži“ (GA ČR, grant č. 13-13174S).

Mgr. Radka TIBITANZLOVÁ
archivářka v Archivu Národní galerie v Praze
Staroměstské náměstí 12, 110 15 Praha 1
tibitzanzlova@ngprague.cz